

8. I 1961

2398

M ä r k m e i d

Tallinna Õpetajate Seminarist

(ettekandest aastapäeva aktusel a. 1946.) A.Selmet.

Kooli viimane direktor.

Tallinna Õpetajate Seminar

asutati 1919.a. esimesed õppejõud kinnitati ametisse 1.juulil 1919.a. Pidulik avaaktus 15. sept. Õppetöö algas 18. okt. Hiljem kinnitati aastapäevaks 5. detsember.

Esimesed ruumid - tütarlaste kommertsgümnaasium - Jaani kiriku vastas.

Töötati õhtupoolikul (II vahetus). Esimeseks direktoriks on Villem Nano, kuid juba kolme kuu pärast näeme sellel kohal Hans Roosi, kes püsib kohal kuni 1925.a. seega 6 aastat ja kauem kui ükski teine direktreist.

Kool alustab tööd 3 klassiga.

Koolikursus kestab kava kohaselt 6 aastat. Vastu võetakse 6 kl. algkooli lõpetajaid, kes lõpetamisel saavad 6. kl. algkooli kõigi ainete õpetaja kutse.

Õppejõude alul 30, kelle nimetusteks on:

- määraline õpetaja,
- õpetaja kohustetäitja,
- ajutine õpetaja kohus^tetäitja
- ajutine õpetaja
- tunniandja.

See arv püsib, kuid nimetused muutuvad vähem keerukaiks.

Õppejõudude hulgas on:

- joonist.- kunstik Jansen
- muusika Topman

võimlemine A. Raudkats
 käsitöö E. Taska
 ilulugemine E. Kevend
 tervishoid dr. Püümets, kes jäi õppejõuks

viimseni, ainuke kes tegi kaasa kõik aastad kuni kooli reorganiseerimiseni õpetajate instituudiks 1947.a.

Usuõpetustunnikavas ei ole, koolil on ainult 2 klaverit (reorganiseerimise momendil (1947) lo), kuid 90 õpilasel on oma viiul.

Õpilasi kokku 256 (poisse 86).

Võrdselt maalt ja linnast. Üks elujõulisemaid õpilasringe - kirjandusring - alustab tööd juba esimesel õppeaastal.

Raamatukogus on 1 aastal 605 köidet, nüüd (1946.a. 28.000 s.o. iga aasta juurdekasv keskmiselt loo köidet.

Üheaegselt koolitööga korraldatakse lühiajalisi kursusi: 2- kuulisi - keskkooli lõpetaja kutsete õpet. 1-aastasi - keskkooli eelviimase kl. lõpet. 2-aastasi keskkooli käsitöö õpet. ettevalmistamiseks (gümn. lõpet. ja tegelikele õpetajaile).

Seminari juures töötab küpsuse ja kutseksamite komisjon, antakse: kesk. küpsustunnistus, algk. 4kl., kogu algkooli, koduõpetaja, eriainete õpetja ka apteekri õpilase kutsetunnistus. Võetakse vastu ladina keele täienduseksameid.

Juba 1. aastal esinevad seminari tüüpilised jooned:

1. Kui on vaja, peab seminar olgu siis klassitöö või kursuste abil valmistama õpetajaid väga mitmesuguste kutsetega ja igale kooliastmele (isegi keskkoolile üksikutes ainetes)

2. Kogu aja on see kool andnud lõpetajaile kutse kõrval ka keskhariduse, keskkoolile vastava üldhariduse, milleks

kooli kursus on olnud ühe aasta võrra pikem keskkooli õppeajast.

3. Ikka on selles õpetajaid ettevalmistavas asutuses orilist rõhutamist, eidnud muusika ja pillimäng - kui sisseastujate arv ei nõudnud võistluseksameid - katse muusikas korraldati ikkagi.

4. Samuti iseloomustab seda kooli praktiliste ainete õpetamine, nagu käsitöö, aiandus, kodundus - juba algusest peale - et rahva õpetajad ei jääks võõraks sellele miljööle, kus neil tuleb õpetada.

Õpilasinge 1. aastal ainult üks - kirjandusring; hiljem tulevad spordi, karskuse ja näitering.

Õpilasingide töö pole seminaris olnud kunagi nii mitme-palgeline ega hoogus, kui keskkoolis, kus õpilased unistavad igasugustest fakulteetidest. Osalt ka sellepärast, ^{et} semin, õpil. töökoorem on võrratult suurem kesk. õpil. töökoormusest, osalt aga ka sellepärast, et seminar ise on vabatahtlike ainetena võtnud õppekavva lasid, nagu orkestripillid, kino ja fotoasjandus, ilulugemine ja kõneoskus, näitekunst, õppeabinõude valmistamine, raamatu köitmine jne.

Kuigi meeskondade koostamisel polnud võimalusi valikuks saavutati spordi alal küllaltki palju esikohti.

Need jooned on seminarile iseloomulikuks küljeks kogu selle 1/4 sajandi kestel - aastate jooksul täienes ja avardudes - ainult ühes asjas on seminari esimene aasta kadestamisväärsem - mitte kunagi hiljem ei ole semin. enam niipalju poisse (s.t. meesõpilasi)

Juba järgmisel aastal s.o. 1920 on seminar Vene tänavas, ebasobivates ruumides kahes majas, kuhu (Nr. 22 ja 37?) ta jääb kuni 1940.a. mil koos saab ajakohase hoone Narva m. 57, mis kodanlikul ajal ehitati inglise kolledzi tarvis.

1944 - 1946.a. ollakse Raua tänava algkooli ruumides -
maja nr. 32).

Teisest õppeaastast alates on semin. oma harjutuskool, see aga sunnib sem. töötama kahe vahetusega. Oma harjutuskool on olnud sem. lahutamata osaks, nii majanduslikult kui administratiivselt. Harjutusk. õpetajaiks on valitud kõige vilunumaid ja tunnustatud pedag. kes töötaksid käsikäes noorte praktikantidega demonstreeriks neile eeskujulikke tunde ja metoodilisi võtteid ning abistaksid praktikante proovitud ettevalmistamisel.

Õpet. tööta su harjutusk. on alati olnud suurem kui teistes algk. Koolil on rahva silmis olnud hea nimi, kuhu oma lapsi püütakse õppima viia. Koolil oma kooliringkonda ei ole. Lapsi võetakse vastu pärast "jutuajamist".

Sel, teisel õppeaastal hakkab silma õpil. suur osavõtt mitmesugustest koolivälistest organisatsioonidest. 1921.a. piiratakse seda osavõttu ja keelatakse osavõtt Noorproletaarlaste ühingust.

Siitpeale lähevad hoogu ekskursioonid. Sel aastal korraldatakse neid 32. Peamiselt loodus- ja maadeteadusliku eesmärgiga, et tulevased õpetajad tunneksid oma kodumaad, aga ka ajalooliste ja kunstikasvatuse ülesannetega (näitused).

Esimese lennu, 24 lõpetajat annab Tallinna Õpetajate Seminar 1922.a. kevadel, lõpetajaist asub tegelikule koolitööle 20, 4 aga siirdub Ülikooli edasi õppima. Nii jääb see ka edaspidi, ainult vähesed ei asu tööle tegelike õpetajatena.

Seminar vabastatakse üldhariduslike küpsuseksamite korraldamisest, jäävad ainult õpetaja kutsega seoses olevad eksamid (eksternid).

Kutsekomisjon on range: nii ei anta ühele kutsetunnistust "r" hääliku puuduliku hääldamise pärast.

1922.a. astub seminari direktor väga energiliselt samme uue maja saamiseks, kuid see ei anna tulemusi, sest Riigikogus ja ka Vabariigi Valitsuse on õpetajate ettevalmistus küsimus lahendamata ja seminar kui koolitüübi küsimus otsustamata."

Ka see joon on iseloomulik meie seminarile - liig palju on otsitud ja kobatud, kaheldud ja muudetud meie õpetajate ettevalmistusasutistes. On vaieldud ega pole jõutud üksmeelsele seisukohale, peale mitmenda õppeaasta lõpetamist nimelt peab tulevane pedagoog astuma õpetajate ettevalmistusasutusse ja kui mitu aastat just peab kestma tema kutseline ettevalmistus.

Seminari ajalugu, see on meie õpet. ettevalmistuse ajalugu, kogu selle kõikumise ja keerdkäikudega.

1922/23 õppeaastal tahetakse seminari kavasse võtta vabatahtliku õppeainena usuõpetus, kuid "ajalehtede kuulutuste ja isikliste läbirääkimiste peale vaatamata ei leitud usuõpetajat, mispärast usuõpetust ei õpetatud", märgib kroonik. Külalaps oli selle põhjuseks see, et seminari õpilased olid vahepeal saanud kuulsaks kui ühed aktiivsemad koolinoorsoo usuvastase koosoleku organiseerijad Tallinnas. Nähtavasti ei julgenud keegi tulla.

Järgmisel õppeaastal õpetatakse juba seda vabatahtlikult. Hiljem on see juba õpilastele kohustuslik (välja arvatud 1940/41 õppeaasta)

1922/23 sügisest lõpetatakse aineõpetajate kutseeksamite korraldamine (eksternid), kuna suurt puudust algkooli õpet. kandidaatidest enam ei tuntud."

Samal ajal aga asutakse looma 1 aastase pedagoogilisi kur-

susi gümnaasiumi lõpetanuile algkooli õpetaja kutse andmiseks (need tekivad Tallinnas, Viljandis ja Pärnus).

Siis aga asutatakse Tallinna sem. juurde 1927.a. paralleelklass ja lo järgnevas aastaks saab valitsevaks Pedagoogium, mis toetub keskkooli baasil.

3. jaan. 1925.a. tagandatakse kaitseväge ülejuhataja (Laidoner) käskkirjaga Hans Roos direktori kohalt "nõrga järelevalve pärast õppeasutuse üle". Kool oli selleaegsete võimeeste silmis muutunud liiga pahempoolseks. Seminaris valitses kui loomulikult teistsugune vaim, paljudes teistes, sest see oli ainuke kool, kus õppemaksu ei olnud, vaid anti isegi stipendiumi, mistõttu siia voolas vaesem kiht rahvast.

Uueks direktoriks saab senine Tallinna koolinõunik, pedagoogiliste kursuste juhataja, tuline pedagoogiumi (koolitüübi) pooldaja August Kuks.

Nüüd tuuakse Tallinnas töötanud l.a. pedagoogilised kursused seminari juurde ja lõpetatakse uute õpilaste vastuvõtt seminari I klassi (1925. aastal) Algab reorganiseerimine. Ühenduses sellega hakatakse korraldama nn. kordamiskursusi: pääle praktikaaasta lõppu tuldi paariks päevaks seminari juurde kokku, arutati läbi praktikaaruanded, peeti loenguid, arutati praktikantidel tegeliku töö juures tekkinud probleeme.

Neil aegadel saab seminar, õigem küll Pedagoogium, endale Kadriorus 7 ha suuruse õppeaia. Kool kasutab seda alates 1927.a. kuni see liidetakse Kadrioru pargiga ja kooli käest jälle ära võetakse; kuigi seda külastanud riigivanem, haridusminister, kohtuminister ja krediitpanga direktor - kõik imestavad, kuidas 2 aasta jooksul on ilma riigi abirahata suudetud luua söödist kultuuraed, püstitada isegi kasvahoone. Aia rahaline läbikäik on umbes kolm korda suurem kooli eelarvest.

1928.a. seatakse sisse kaitsevääõppus, mis seisnes selles, et meesõpilased olid kevadel pealeklassitöö lõppu lo_kondpäeva väliõppustel, elades oma harilikes korterites ja toitlustades end ise. Kuigi see toimus peale koolitöö lõppu, anti klassitunnistused kätte ikkagi alles pärast väliõppusi.

Uusi õpilasi 1928.a. võetakse veel ainult lõpuklassi (6) - neid, kes l.a. olnud tegelikuks õpetajaks.

Esimene klass suleti 1925.a., kuid reform oli ikka veel teostamata. ".... 1928.a. kevadel oli see küsimus juba viienda haridusministri käes, kelledest igauks suhtus reformile jaatavalt ja lubas kiiremas korras ta ellu viia, aga miskipärast reform ikka viibis!" (kroonikast)

1. aug. 1928 avatakse Tallinna pedagoogium 2.a. õppeajaga, gümnaasiumi lõpetanuile. Seminarist töötab veel ainult kaks viimast klassi ja 1930.a. lõpetab viimne klass. Seminar oli selle 12 aasta jooksul andnud kokku 9 lendu, 382 lõpetajat, seega iga aasta keskmiselt 42 õpetajat.

Aastate järgi lõpetas:

(2/3 päritmaalt, keskm. vanus koolis 13 - 25, üle poole maa- ja linnatöölise lapsed, 1/4 teenib endale ise ülalpidamist (vanemad jõukad - 10%)

1922 - 24

1923 - 25

1924 - 49

1925 - 52

1926 - 31

1927 - 30

1928 - 76

1929 - 38

1930 - 57

9.a. 382

Seminaris õpetati algul kolme võõrkeelt - vene, inglise ja saksa keelt. Algul kaob vene, siis teine võõrkeel, jääb ainult üks.

Alates 1930.a. jääb õpetajate ettevalmistus ainult Pedagoogiumi hooleks, kellel alul on samuti väga mitmesugused ülesanded. Kobatakse, otsitakse. Töö jaotatud harudeks: laulmise, aianduse, käsitöö - kesk- ja kutsekoolidele õpetajate ettevalmistamiseks ja üldharu - algkooli õpet. kuni a. 1937 tõuseb uuesti ellu seminar. (algul küll Pedagoogiumi kõrvale, mis minu ettepanekul 1946.a. endiselt likvideeritakse, sest mina kuulusin seminari pooldajate hulka).

Uude seminari võetakse õpilasi progümnaasiumi ja reaalkooli lõpetajaist, s.o. pärast 9.a. õppetööd üldhariduslikus koolis - 4 aastaks. Selle seminari esimene lend (1941.a.) on ainuke, kelle ettevalmistus on 13 õppeaastat.

See nõuk. valitsuseaegne lend on ka ainus, mille lõputunnistus andis õiguse õpetaja 7 kl. koolis. (Hiljem, pärast sõda korraldades enne nende omanikele täienduskursused, see kutsetühistatakse, kuna N. Liidus niisugust koolitüüpi ega kutset ei tuntud ja siis nende kutsetega midagi ei osatud peale hakata. Julgeti anda neile lõpetajaile ainult 4.kl. algkooli õpetaja õigused (Haridusmin. A. Raud).

Nii on olnud vaja õpetajaks saamiseks õppida:

$$6 + 6 = 12$$

$$9 + 4 = 13 \text{ nõuk. ajal}$$

$$7 + 5 = 12$$

Teine ajajärk seminari eksisteerimisel s.o. 1937 kuni tänaseni (s.o. 1945.a.) s.o. 8 õppeaastat on andnud 147 lõpet.

Seega on seminaris kokku 20 tööaastat, kuue direktori juhtimisel 12 lendu - 530 õpetajat.

Kõik need 25 aastat on seminari teenistuses olnud koristaja sm. Kaljuvee ja arst Püümets.

Sellel koolil on oma traditsioonid, on oma ilme. Selles koolis töötajad, olgu need õpilased või õpetajad, on alati uskunud, et võidab see, mis on ilus, rõõmus ja inimlik, nagu ütleb M. Gorki.

Selle kooli lävi on ikka pisut kõrgemal olnud teiste koolide uksepakkudest, ega ole meelitanud siia ühtegi kergä põlve igatsejat ega suure karjääri himustajat.

Sellesse kooli on tulnud tõsiselt ellu suhtuvad noored, tulnud läbi suurte raskuste, sageli koolitöö kõval endale ise ülalpidamist teenides, tahtnud saada õpetajaks teistes tööarmastuse ja õige ellusuhtumise kasvatajaiks.

Ja kui keegi tahaks anda teistsugust pilti sellest koolist, siis käiks selle käsi samuti kui Aleksander Pindil, kes ei saanud selle kooli ajaloost endale "marksistlikku" väitekirja.

1945.a. töötab seminar kahes majas - Raua tänava algkooli maja kahel ülemisel korrusel ja IV keskkooli (Kevade t. 4) II vahetuses.

Seminariga liideti sügisel ajutiselt end. koduinstituudi väikelaste kasvatajate, lasteadnike ja patronaazi osakonnad.

Kokku on seega õpilasi ümmarguselt 450 (Harjutuskooli 350), 80 õppejõudu ja 30 inimest administratiivmajand. personali, 30 klassi kolme õppeala juhataja ja majandusjuhataja. Meil on oma veoauto, kuid Pedagoogiumi aeda tagasi ei antud.

Sügisel, 1946. kolime lõplikult tagasi oma majja Narva m. 57, mille selleks ajaks jõudsime Baltorjenstroilt tagasi võita ja taastada.

Käesoleva 1945/46 aasta semin. õppeedukuse keskmine on 4,12.

Uusi õpilasi võetakse 140. Koolile oodatakse instituudinime-

tust ja kõrgema kooli õigusid. (Seminar reorganiseeriti
Õpetajate instituudiks a. 1947 ja uueks direktoriks tuleb
Kristjan Kure. Seminari viimane dir. A. Selmet aga lahkub
koolipõllult, asudes tööle ER Kirjastusse.